

Ciències psicosocials**2012/2013**

Codi: 101808

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500891 Graduat en Infermeria	830 Graduat en Infermeria	FB	1	1

Professor de contacte

Nom: Albert Fernández Teruel

Correu electrònic: Albert.Fernandez.Teruel@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi han.

Objectius

L'assignatura "Ciències Psicosocials" s'imparteix a primer curs del Grau de Infermeria.

L'objectiu general de l'assignatura és proporcionar a l'alumne les bases socials de la conducta humana, recolzades en coneixements neurobiològics, així com coneixements bàsics entre psicologia i salut que li permetin establir i mantenir una bona relació amb els pacients, familiars/cuidadors i altres professionals.

Tots aquests objectius han de contribuir a que l'alumne assoleixi un bagatge de competències que han de possibilitar una millor comprensió de la conducta dels usuaris dels sistemes de salut, de la pròpia conducta i de la interacció professional de la salut-usuari.

Competències

- Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva
- Demostrar que es comprenen, sense prejudicis, les persones: considerar-ne els aspectes físics, psicològics i socials, com a individus autònoms i independents; assegurar que es respectin les seves opinions, creences i valors, i garantir el dret a la intimitat, a través de la confidencialitat i el secret professional.
- Demostrar que es comprèn el comportament interactiu de la persona en funció del gènere, el grup o la comunitat, dins del seu context social i multicultural.
- Establir una comunicació eficaç amb pacients, família, grups socials i companys, i fomentar l'educació per a la salut.
- Expressar-se de manera fluida, coherent i adequada a les normes establertes, tant oralment com per escrit.
- Plantejar solucions als problemes de salut i malaltia de les persones, les famílies i la comunitat aplicant la relació terapèutica seguint el mètode científic del procés infermer.
- Reconèixer i afrontar els canvis amb facilitat
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva.
2. Adequar la comunicació als diferents interlocutors.
3. Descriure i explicar quins són els drets de les persones a ser respectades en les seves creences i la seva intimitat.
4. Enumerar i explicar quales són les característiques que demostren l'existència d'una comunicació eficaç i efectiva que afavoreixi l'educació per a la salut.
5. Enumerar i identificar quales són les característiques físiques, psicològiques i socials que defineixen la maduresa de la persona com un ésser independent i autònom.
6. Expressar-se de manera fluida, coherent i adequada a les normes establertes, tant oralment com per escrit.
7. Identificar els components psicosocials dels individus així com els valors i les creences que els identifiquen com a persones autònomes i independents, al llarg del seu cicle vital.
8. Identificar i explicar quines són les conductes que defineixen el comportament interactiu de la persona segons el gènere, el grup i la comunitat.
9. Identificar les bases teòriques i les fases de la relació terapèutica.
10. Identificar les característiques d'una comunicació eficaç
11. Reconèixer i afrontar els canvis amb facilitat
12. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
13. Utilitzar les habilitats de comunicació terapèutica en el procés d'atenció infermera.

Continguts

TEMARI TEÒRIC

Professorat: **Albert Fernández Teruel**

Rafael Torrubia Beltri

Adolf Tobeña Pallarés

Beatriz Molinuevo

Bloc 1: BASES SOCIALS DE LA CONDUCTA

0. Introducció

Infermeria, Medicina i Psicologia. Rols professionals, disciplines i jerarquies en la cura i l'atenció als pacients. Gent sana, gent malalta i sanitaris: de la beneficència a la ciència. Conflictes gremials i col.laboració intergrupals. Les trampes biopsicosocials en l'aproximació a la conducta humana. El cervell social.

1. Relacions socials

L'estudi de les relacions socials en el laboratori: la situació social mínima, el "dilema del presoner". Els conflictes socials: les causes més habituals, els mecanismes per a solucionar-los, els errors habituals en la solució de conflictes. La conducta altruista: els models explicatius. Quan ajudem? Qui ajuda? A qui ajudem?

2. Conducta agressiva

Concepte. Tipus d'agressió. Desenvolupament de la conducta agressiva. Mecanismes d'aprenentatge. Facilitadors i inhibidors de la conducta agressiva. Biologia de l'agressió. Natura i cultura. Personalitats agressives i antisocials: aspectes clínics més rellevants. La conducta agressiva en la pràctica mèdica: detecció de variables de risc, prevenció.

3. Atracció, amor i conducta sexual

Atracció interpersonal: principi bàsic. Les variables que influeixen en l'atracció interpersonal: la proximitat, l'atractiu físic, la semblança. Amor passional i amor de company. Conducta sexual: seqüència de desenvolupament. La resposta sexual humana. Varietats de l'experiència sexual. Les alteracions de la conducta sexual.

4. Actituds

Concepte. Components de les actituds: cognició, emoció i tendència de resposta. Opinions, actituds i ideologia. Actituds i conducta. Mesura de les actituds. La persuasió i el canvi d'actituds. Les actituds en l'àmbit de la salut i en la pràctica mèdica. Les tècniques de persuasió en la modificació de les actituds i les conductes dels pacients.

5. Creences socials

Sabem perquè fem allò que fem? La interpretació de la realitat i el record: les creences i les expectatives. Sobreestimació de la precisió dels nostres judicis. La informació rellevant i la irrellevant en la presa de decisions. La il·lusió de correlació i la il·lusió de control. Les nostres creences poden fer-se realitat. Les creences en els pacients i en els professionals de la salut.

6. Explicació de la conducta

Explicació de la conducta dels altres: l'error fonamental d'atribució. Explicació i predicció de la pròpia conducta: el biaix d'autolloança. Fenòmens vinculats amb l'autopercepció: efecte "còctel", il·lusió d'invulnerabilitat, el fals consens. Autoeficàcia, autoestima i *locus* de control. L'error fonamental d'atribució i el biaix d'autolloança en els problemes de salut i en la pràctica mèdica.

7. Influència social

Cultura i comportament social. Normes socials, rols i conducta. La influència mútua entre els individus. La pressió social i els fenòmens de conformitat i obediència. Diferències en vulnerabilitat a la influència social. Influència grupal i comportament: tipus. El poder de l'individu i el poder de la situació en la conducta de les persones. Influència social, salut i malaltia.

Bloc 2: PSICOLOGIA I SALUT

8. La comunicació professional de la salut-pacient

Les dimensions de la pràctica mèdica. El context de la relació professional de la salut-pacient. La conducta del professional de la salut i les seves repercussions en la relació amb el pacient. L'entrevista clínica. El compliment d'instruccions. Com donar males notícies.

9. Estrès, salut i malaltia

Concepte. Estrès agut *versus* crònic. Controlabilitat i predictibilitat. Sistemes fisiològics activats en la resposta d'estrès i mecanismes de control neural. Estrès i sistema immunitari. Estratègies d'afrontament a l'estrès. Les conseqüències de l'estrès: alteracions fisiològiques i metabòliques, alteracions psicopatològiques, alteracions cognitives. Factors protectors. Vulnerabilitat.

10. Comportament i salut

Hàbits adaptatius i desadaptatius. Tabac, alcohol i altres drogues. Exercici físic. Alimentació. Conducta sexual. Conducció.. Personalitat i salut: estils de vida, patrons de conducta. Les variables individuals de risc. Modificació d'hàbits desadaptatius i promoció de conductes saludables en diferents tipus de pacients i circumstàncies.

SEMINARIS PRÀCTICS I CLASSES VIRTUALS (ACTIVITATS SUPERVISADES)

Professorat: **Miquel Angel Fullana Rivas**

Joan Taberner

1. Els biaixos del pensament humà

2. El poder de les situacions

3. Psiconeuroimmunologia

4. Estrès acadèmic.

AVALUACIÓ

Avaluació formativa

Durant el desenvolupament del curs, i en data que s'anunciarà oportunament, es realitzarà una avaluació formativa. Aquesta, en el cas de ser superada, tindrà una contingència sobre la nota final de fins a 0,50 punts.

Avaluació acreditativa

Temari teòric. Es realitzarà sobre tots els continguts impartits a les classes de teoria. Constarà d'una prova d'elecció múltiple i d'una prova d'assaig de preguntes de resposta breu. La prova d'elecció múltiple es basarà en preguntes de cinc alternatives; es descomptaran els encerts a l'atzar i es transformarà decimalment la nota. La correcció de les proves serà sotmesa a tots els requisits psicomètrics. La nota de teoria es calcularà a partir de la següent fórmula: (Nota decimal de la prova d'elecció múltiple x 0,6) + (Nota decimal de la prova d'assaig x 0,4).

Seminaris pràctics. Es realitzarà una prova d'elecció múltiple sobre els continguts i les habilitats dels seminaris pràctics, que serà comuna per a tots els grups.

Nota final de l'assignatura

Es calcularà segons la següent fórmula: (nota decimal de teoria x 0,75) + (nota decimal dels seminaris pràctics x 0,25) + (bonificació, si s'escau, per l'avaluació formativa).

BIBLIOGRAFIA

BORRELL, F. (1998). *La entrevista clínica*. Barcelona: Doyma.

BRANNON, L. & FEIST, J. (2001). *Psicología de la salud*. Madrid: Paraninfo.

BUCKMAN, R. (1998). *Com donar les males notícies: una guia per a professionals de la salut*. Vic: Eumo

CLÈRIES, X. (2006). *La comunicación. Una competencia esencial para los profesionales de la salud*. Barcelona: Masson.

FERNÁNDEZ-TERUEL, A. (2008). *Farmacología de la conducta, De los psicofármacos a las terapias psicológicas*. Bellaterra (Barcelona): Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

FERNÁNDEZ TERUEL, A. (2010). *Psicofarmacología, terapias psicológicas y tratamientos combinados (I). Utilidad comparada en los trastornos mentales*. Barcelona: Ed. UOC.

MYERS, D.G. (2000). *Psicología social* (6a. ed.). Santa Fe de Bogotá: McGraw-Hill.

MYERS, D.G. (2005) *Psicología* (7a. ed.). Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana.

SAPOLSKY, R. M. (1995). *¿Por qué las cebras no tienen úlcera?* Madrid: Alianza Editorial.

TOBEÑA, A., (2003). *Anatomía de la agresividad humana (de la violencia al belicismo)*. Barcelona: Debolsillo.

TOBEÑA, A., (2006). *El cervell eròtic rutes neurals d'amor i sexe*. Barcelona: L'esfera dels llibres.

Metodologia

ACTIVITATS de L'ASSIGNATURA:

Tipus: Dirigides

Processos psicològics, psicosocials i neurobiològics bàsics, en relació a les bases psicosocials de processos intervinents en la salut-enfermetat (Classes magistrals amb suport audio-visual: 30%=42h)

Tipus: Supervisades

Visualització de material audiovisual i resolució de casos pràctics: "Biaixos del pensament", "Influència social", "Estrés, salut i malaltia", "Comportament, hàbits i salut", "Psiconeuroimmunologia". (Activitats supervisades : 10%=15h)

Tipus: Autònomes

Activitats autònomes: Estudi individual de l'alumne, consultes bibliogràfiques o documentals, consulta de campus virtual, consultes al tutor o professor (60%= 90 hores)

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Procesos psicológicos, psicosociales y neurobiológicos básicos, en relación a las bases psicosociales de procesos intervinientes en la salud-enfermedad (Clases magistrales con soporte audio-visual: 30%=42h)	42	1,68	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Tipus: Supervisades			
Visualització de material audiovisual i resolució de casos pràctics: "Biaixos del pensament", "Influència social", "Estrés, salut i malaltia", "Psiconeuroimmunologia". (Activitats supervisades : 10%=15h)	15	0,6	
Tipus: Autònomes			
Activitats autònomes: Estudi individual de l'alumne, consultes bibliogràfiques o documentals, consulta de campus virtual, consultes al tutor o professor (60%= 90 hores)	90	3,6	

Avaluació

Avaluació formativa

Durant el desenvolupament del curs, i en data que s'anunciarà oportunament, es realitzarà una avaluació formativa. Aquesta, en el cas de ser superada, tindrà una contingència sobre la nota final de fins a 0,50 punts.

Avaluació acreditativa

Temari teòric. Es realitzarà sobre tots els continguts impartits a les classes de teoria. Constarà d'una prova d'elecció múltiple i d'una prova d'assaig de preguntes de resposta breu. La prova d'elecció múltiple es basarà en preguntes de cinc alternatives; es descomptaran els encerts a l'atzar i es transformarà decimalment la nota. La correcció de les proves serà sotmesa a tots els requisits psicomètrics. La nota de teoria es calcularà a partir de la següent fórmula: (Nota decimal de la prova d'elecció múltiple x 0,6) + (Nota decimal de la prova d'assaig x 0,4).

Seminaris pràctics. Es realitzarà una prova d'elecció múltiple sobre els continguts i les habilitats dels seminaris pràctics, que serà comuna per a tots els grups.

Nota final de l'assignatura

Es calcularà segons la següent fórmula: (nota decimal de teoria x 0,75) + (nota decimal dels seminaris pràctics x 0,25) + (bonificació, si s'escau, per l'avaluació formativa).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Participació de l'alumne en activitats grupals	5 %	0,5	0,02	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 13
Prova d'assaig de preguntes de resposta breu (activitats dirigides)	25%	0,75	0,03	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Prova d'elecció múltiple (activitats dirigides)	60%	1,25	0,05	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Prova d'elecció múltiple (activitats supervisades)	10 %	0,5	0,02	2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA

BORRELL, F. (1998). *La entrevista clínica*. Barcelona: Doyma.

BRANNON, L. & FEIST, J. (2001). *Psicología de la salud*. Madrid: Paraninfo.

BUCKMAN, R. (1998). *Com donar les males notícies: una guia per a professionals de la salut*. Vic: Eumo

.

CLÈRIES, X. (2006). *La comunicación. Una competencia esencial para los profesionales de la salud*. Barcelona: Masson.

FERNÁNDEZ-TERUEL, A. (2008). *Farmacología de la conducta, De los psicofármacos a las terapias psicológicas*. Bellaterra (Barcelona): Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

FERNÁNDEZ TERUEL, A. (2010). *Psicofarmacología, terapias psicológicas y tratamientos combinados (I). Utilidad comparada en los trastornos mentales*. Barcelona: Ed. UOC.

MYERS, D.G. (2000). *Psicología social (6a. ed.)*. Santa Fe de Bogotá: McGraw-Hill.

MYERS, D.G. (2005) *Psicología (7a. ed.)*. Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana.

SAPOLSKY. R. M. (1995). *¿Por qué las cebras no tienen úlcera?* Madrid: Alianza Editorial.

TOBEÑA, A., (2003). *Anatomía de la agresividad humana (de la violencia al belicismo)*. Barcelona: Debolsillo.

TOBEÑA, A., (2006). *El cervell eròtic rutes neurals d'amor i sexe*. Barcelona: L'esfera dels llibres.